

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

**«ОСНОВИ ЮРИДИЧНИХ ЗНАНЬ»:
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З КАТЕГОРІЙНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Черкаси 2023

Рецензенти:

Волошкевич Геннадій Андрійович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького;

Юрко Сергій Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри історії та права Черкаського державного технологічного університету.

Рекомендовано до друку Вченою радою Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького (протокол №9 від 30 березня 2023 р.)

«Основи юридичних знань»: методичні рекомендації з категорійної дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Укладачі: Іващенко В.А., Колісник А.С., Черкаси: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, 2023. 27 с.

ЗМІСТ

1. Вступ.....	4
2. Силабус дисципліни (загальний опис курсу).....	5
3. Програма навчальної дисципліни «Основи юридичних знань»....	8
4. Тематика та зміст лекційних занять.....	11
5. Тематика та завдання до семінарських занять (денна/заочна форма навчання).....	16
6. Критерії та система оцінювання курсу.....	23
7. Питання для самоконтролю.....	24
8. Список рекомендованих джерел та літератури курсу.....	26

ВСТУП

Методичні рекомендації з категорійної (вибіркової) дисципліни «Основи юридичних знань» розроблено у відповідності до Закону «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання.

Методичні рекомендації спрямовані на полегшення підготовки студентів до семінарських занять, поглиблення знань щодо закріплених у законодавстві прав людини і громадянина, отримання вміння застосовувати знання на практиці у різних життєвих ситуаціях, швидкого орієнтування у ситуації та знаходження шляхів вирішення проблемних питань. У методичних рекомендаціях висвітлено питання функціонування окремих інститутів права, вказані питання для обговорення. До методичних рекомендацій додано перелік ключових нормативно-правових актів для самостійного опрацювання та обговорення на практичних заняттях. Методичні рекомендації орієнтовано на активізацію у студентів вмінь орієнтуватися у життєвих ситуаціях які потребують базових знань своїх прав передбачених законодавством.

Методичні рекомендації сприяють організації наскрізності дослідницької роботи студентів різних спеціальностей. Одночасно із посиленням вимог щодо дотримання норм наукової етики створюють умови щодо організованого вибору тематики індивідуальних робіт, їх оформлення та презентації. Такий підхід дозволяє мінімізувати плагіат, спонукати до творчого підходу та дотримання принципів академічної доброчесності.

1. СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ (ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС КУРСУ).

ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені Богдана Хмельницького	Силабус навчальної дисципліни «Основи юридичних знань»			
	Статус дисципліни: навчальна дисципліна вибіркового компонента (категорійна)			
Для спеціальностей	Усі спеціальності			
Окрім спеціальностей	081 Право			
Ступінь вищої освіти	Бакалавр			
Форма навчання	Денна, заочна			
Курс	2 курс			
Семестр	1			
Обсяг дисципліни	Кредити	3	Години	90
Семестровий контроль	Залік			
Викладач	Іващенко Віктор Анатолійович, д.ю.н., доцент, доцент, Колісник Артем Семенович к.ю.н, доцент, викладач.			
Контактна інформація	vikvator777@vu.cdu.edu.ua			
Кафедра	Інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін			
Навчально-науковий інститут / Факультет	ННІ економіки і права			
Мова викладання	українська			
Предмет навчання (Що буде вивчатися)	«Основи юридичних знань»			
Мета (Чому це цікаво/потрібно вивчати)	Метою курсу є ознайомлення студентів з основами юридичних знань та можливостями їх застосування у повсякденному житті та професійній діяльності.			
Програмні результати	У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть:			

<i>(Чому можна навчитися)</i>	- отримати знання про право та державу, про права й обов'язки громадян у конституційній демократичній державі; -сформувати правову культуру особистості, підвалиною якої є повага до прав і свобод людини, до демократії як основи державного устрою; - оволодіти практичними навичками, необхідними кожній людині для життя в сучасному суспільстві;
Компетентності <i>(Як можна користуватися набутими знаннями і вміннями)</i>	В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти можуть оволодіти компетентностями: - здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; - здатність до міжособистісної взаємодії; - вчитися і оволодівати сучасними знаннями; - застосовувати знання у практичних ситуаціях; - здатність до адаптації та дій в новій ситуації.
Зміст дисципліни	Змістовий модуль 1. Тема 1. Загальні засади побудови правової системи в Україні. Правова держава та її ознаки. Поняття громадянського суспільства. Загальна характеристика і функції органів законодавчої, виконавчої та судової влади. Тема 2. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина. Права людини. Права дитини. Конституційні права і обов'язки громадянина України. Особисті права і свободи, політичні права та свободи, соціальні, економічні та культурні права громадян України та особливості їх реалізації. Тема 3. Актуальні питання цивільних правовідносин. Цивільно-правові відносини та їх об'єкти і суб'єкти Загальна характеристика зобов'язань: поняття, зміст, підстави виникнення та припинення. Цивільно-правові договори: поняття, види, порядок укладання та припинення. Кредитні правовідносини. Кредитний договір. Змістовий модуль 2. Тема 4. Законодавче регулювання права власності. Виникнення права власності на різні об'єкти (рухоме майно, нерухомість). Оформлення права власності. Правові аспекти реалізації права власності на майно. Право інтелектуальної

	власності. Право на спадщину. Тема 5. Загальні засади сімейних правовідносин. Сім'я і шлюб. Правове регулювання укладення шлюбу. Права та обов'язки подружжя: особисті та майнові. Права і обов'язки батьків. Особисті права дітей. Майнові права та обов'язки батьків і дітей. Порядок припинення шлюбу. Майно подружжя. Змістовий модуль 3. Тема 6. Трудові права. Нормативне регулювання трудових відносин. Правове регулювання працевлаштування в Україні (заява, резюме, співбесіда). Види трудових договорів (як укласти і розірвати трудовий договір.) Заробітна плата. Пільги. Відповідальність працівників і роботодавців у разі порушення трудового законодавства. Тема 7. Права споживачів та шляхи їх реалізації. Споживач, продавець (виконавець, виробник). Права споживачів передбачені законодавством. Правова регламентація процедури купівлі-продажу. Особливості рекламної діяльності в системі захисту прав споживачів. Порядок та механізми захисту прав споживачів. Тема 8. Актуальні питання адміністративної та кримінальної відповідальності. Правоохоронні органи в Україні. Правопорушення та юридична відповідальність. Підстави виникнення відповідальності. Адміністративні правопорушення.	
Розподіл годин	Лекційні	14
	Практичні/семінарські	16
	Лабораторні	-
	Самостійна робота	60
Критерії оцінювання роботи студентів	Поточними формами контролю є: стандартизовані тести; реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах; інші види індивідуальних та групових завдань. Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни, який визначається до кожного завдання через якісні критерії і трансформується в мінімальну позитивну оцінку обраної для даної дисципліни шкали. Після завершення курсу використана шкала перенормовується у накопичувальну 100-бальну і ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F) шкали. Контроль проводиться у чотири етапи: вхідний (у формі тестів для визначення рівня підготовки студентів з	

	дисциплін, що забезпечують цей курс; за результатами цього контролю розробляються заходи індивідуальної допомоги студентам, коригування освітнього процесу тощо), поточний (при проведенні лекцій, практичних, лабораторних, семінарських та інших занять і має на меті перевірку рівня засвоєння студентом матеріалу курсу та підготовленості студента до виконання конкретних видів навчальної діяльності), проміжний (модульного; при завершенні вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни) та семестровий контроль.
Матеріально-технічне забезпечення	Аудиторія теоретичного навчання, навчальні стенди, проектор, ноутбук, смартфон, наукова література, презентаційні матеріали, практичні кейси.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ЮРИДИЧНИХ ЗНАНЬ»

3.1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Основи юридичних знань Курс викладається українською мовою.
Статус дисципліни	Вибіркова (категорійна)
Викладачі	Іващенко Віктор Анатолійович – доктор юридичних наук, доцент; доцент кафедри інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін. Колісник Артем Семенович – кандидат юридичних наук, доцент; старший викладач кафедри інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін.
Корпоративна пошта / E-mail:	vikvator777@vu.cdu.edu.ua akolisnyk@vu.cdu.edu.ua

3.2. Анотація до курсу

Високий рівень правової культури суспільства, є однією з важливих ознак сучасної європейської держави, функціонування механізмів якої засноване на принципах верховенства права та закону, поваги до прав і свобод людини і громадянина. Дотримання вимог законодавства, послідовна реалізація основних прав і свобод людини і громадянина є

обов'язком кожного члена суспільства. Цей процес залежить від багатьох факторів, зокрема від рівня організації освіти, отримання знань про державно-правові явища, функціонування законодавства.

Вивчення курсу є необхідною передумовою формування поведінки студентів, що відповідає правовим приписам, а також виховує непримиренне ставлення до порушень законодавства з боку членів суспільства.

3.3. Мета та цілі курсу

Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи юридичних знань» є ознайомлення студентів з основами юридичних знань та можливостями їх застосування у повсякденному житті та професійній діяльності.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни «Основи юридичних знань» передбачено:

- отримати знання про право та державу, про права й обов'язки громадян демократичній державі;
- сформувати правову культуру особистості, підвалиною якої є повага до прав і свобод людини, до демократії як основи державного устрою;
- оволодіти юридичними знаннями необхідними кожній людині для життя в сучасному суспільстві;
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

3.4. Детальна характеристика курсу (денна/заочна) форма навчання.

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Освітня програма, спеціальність	<i>Категорійна дисципліна. Викладається за вибором на всіх спеціальностях.</i>	<i>Категорійна дисципліна. Викладається за вибором на всіх спеціальностях</i>
Рік навчання	2	2

Семестр вивчення	3,4	3,4
обов'язкова /вибіркова	вибіркова	вибіркова
Кількість кредитів ЄКТС	3	3
Загальний обсяг годин	90	90
Кількість годин навчальних занять	30	4
Лекційні заняття	14	2
Практичні заняття	0	0
Семінарські заняття	16	2
Лабораторні заняття	0	0
Самостійна та індивідуальна робота	60	86
Форма підсумкового контролю	залік	Залік

3.2. Пререквізити курсу та технічне забезпечення

Вивчення курсу не потребує базових знань з інших дисциплін.

Вивчення курсу не потребує використання програмного забезпечення, крім загальновживаних офісних програм та онлайн-сервісів

3.3. Політика курсу

Письмові роботи. Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (вирішення кейсів, підготовка презентацій). У випадку якщо студент не отримав протягом семестру необхідну кількість балів для отримання заліку, він може виконати передбачені програмою завдання, узгодивши з викладачем терміни виконання.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів можуть бути кваліфіковані як академічна недоброчесність. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату.

Відвідування занять. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Допускається 1 пропуск з поважних причин, який не впливатиме на систему оцінювання. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

4. ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Лекція 1. Загальні засади побудови правової системи в Україні

Зміст теми:

1. Правова держава та її ознаки.
2. Поняття громадянського суспільства
3. Загальна характеристика і функції органів законодавчої, виконавчої та судової влади.

Матеріали лекції доступні після переходу за QR кодом

Лекція 2. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина

Зміст теми:

1. Поняття, природа та риси конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.
2. Класифікація основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.
3. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні.
4. Механізм реалізації прав та свобод людини і громадянина.
5. Міжнародно-правові механізми захисту прав людини і громадянина.

Матеріали лекції доступні після переходу за QR кодом

**Лекція 3. Актуальні питання цивільних правовідносин.
Законодавче регулювання права власності**

Зміст теми:

1. Поняття та загальна характеристика цивільних правовідносин, Об'єкти цивільно-правових відносин.
2. Цивільно-правові договори: поняття, види, порядок укладання та припинення.(Кредитний договір).
3. Поняття права власності та її види. Виникнення права власності на різні об'єкти.
4. Окремі аспекти реалізації права власності (Спадкування майна).

Матеріали лекції доступні після переходу за QR кодом.

Лекція 4. Загальні засади сімейних правовідносин

Зміст теми:

1. Сім'я і шлюб. Правове регулювання укладення шлюбу.
2. Фактичний шлюб (громадянський).
3. Права та обов'язки подружжя: особисті та майнові.
4. Майнові права та обов'язки батьків і дітей.

Матеріали лекції доступні після переходу за QR кодом

Лекція 5. Трудові права. Право на працю в Україні

Зміст теми:

1. Нормативне регулювання трудових відносини..
2. Поняття трудового договору Види трудових договорів
3. Відсторонення працівника від роботи.
4. Підстави припинення трудового договору.
5. Право на відпустку та його реалізація.

Матеріали лекції доступні після переходу за QR кодом.

Лекція 6. Права споживачів та шляхи їх реалізації

Зміст теми:

1. Система захисту прав споживачів в Україні та її загальна характеристика.
2. Споживач, продавець (виконавець, виробник). Права споживачів передбачені законодавством.
3. Правова регламентація процедури купівлі-продажу (права та обов'язки продавця та покупця).
4. Особливості рекламної діяльності в системі захисту прав споживачів.
5. Порядок та механізми захисту прав споживачів у випадку їх порушення.

Матеріали лекції доступні після переходу за QR кодом

Лекція 7. Основи адміністративного та кримінального права України

Зміст теми:

1. Поняття адміністративного права України та джерела адміністративного права.
2. Адміністративно-правові режими
3. Адміністративні послуги
4. Адміністративна відповідальність та провадження у справах про адміністративні правопорушення.
5. Кримінальне право та кримінальна відповідальність.

Матеріали лекції доступні після переходу за QR кодом

5. ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінар 1. Загальні засади побудови правової системи в Україні.

Питання:

1. Поняття держави та сутність права.
2. Система законодавства в Україні.
3. Закони України як джерело права.
4. Підзаконні акти та їхнє значення для життя суспільства.

Завдання для обов'язкового виконання

Домашні завдання: опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступу на семінарському занятті, вирішення практичного завдання, письмової роботи, участі у дискусії.

Аудиторні завдання: виступ, участь у дискусії та у вирішенні практичних завдань.

Форма контролю

Усне опитування, контрольна робота, тести, перевірка виконання студентами письмових завдань.

Література: [5; 6; 7; 10; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14].

Нормативні акти: [1; 5; 7].

Семінар 2. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина.

Питання:

1. Конституція: поняття, загальна характеристика.
2. Конституційні права і обов'язки громадянина України.
3. Особисті права і свободи.
4. Політичні права та свободи, соціальні, економічні та культурні права громадян України та особливості їх реалізації.
5. Громадянство. Способи набуття громадянства.
6. Народовладдя, його види.

Завдання для обов'язкового виконання

Домашні завдання: опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступу на семінарському занятті, вирішення практичного завдання, письмової роботи, участі у дискусії.

Аудиторні завдання: виступ, участь у дискусії та у вирішенні практичних завдань.

Форма контролю

Усне опитування, контрольна робота, тести, перевірка виконання студентами письмових завдань.

Література: [3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13].

Нормативні акти: [1; 5; 7].

Семінар 3. Актуальні питання цивільних правовідносин.**Питання:**

1. Цивільно-правові відносини та їх елементи. Суб'єкти цивільно-правових відносин.
2. Об'єкти цивільно-правових відносин.
3. Загальна характеристика зобов'язань: поняття, зміст, підстави виникнення та припинення.
4. Цивільно-правові договори: поняття, види, порядок укладання та припинення.
5. Кредитні правовідносини. Кредитний договір.

Завдання для обов'язкового виконання

Домашні завдання: опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступу на семінарському занятті, вирішення практичного завдання, письмової роботи, участі у дискусії.

Аудиторні завдання: виступ, участь у дискусії та у вирішенні практичних завдань.

Форма контролю

Усне опитування, контрольна робота, тести, перевірка виконання студентами письмових завдань.

Література: [1; 2; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 16; 17].

Нормативні акти: [2; 5; 8; 9].

Семінар 4. Законодавче регулювання права власності.**Питання:**

1. Поняття права власності та її види.
2. Виникнення права власності на різні об'єкти.
3. Оформлення права власності.
4. Правові аспекти реалізації права власності на майно.
5. Загальні засади спадкового права. Спадщина та порядок набуття прав на неї.
6. Черги спадкування.

Завдання для обов'язкового виконання

Домашні завдання: опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступу на семінарському занятті, вирішення практичного завдання, письмової роботи, участі у дискусії.

Аудиторні завдання: виступ, участь у дискусії та у вирішенні практичних завдань.

Форма контролю

Усне опитування, контрольна робота, тести, перевірка виконання студентами письмових завдань.

Література: [1; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 16; 17].

Нормативні акти: [2; 5; 8; 9].

Семінар. 5. Загальні засади сімейних правовідносин.

Питання:

1. Сім'я і шлюб. Правове регулювання укладення шлюбу.
2. Права та обов'язки подружжя: особисті та майнові.
3. Права і обов'язки батьків. Особисті права дітей.
4. Майнові права та обов'язки батьків і дітей.
5. Порядок припинення шлюбу.
6. Майно подружжя.

Завдання для обов'язкового виконання

Домашні завдання: опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступу на семінарському занятті, вирішення практичного завдання, письмової роботи, участі у дискусії.

Аудиторні завдання: виступ, участь у дискусії та у вирішенні практичних завдань.

Форма контролю

Усне опитування, контрольна робота, тести, перевірка виконання студентами письмових завдань.

Література: [5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 16; 17].

Нормативні акти: [5; 8; 9].

Семінар 6. Правове регулювання трудових відносин в Україні.

Питання:

1. Правове регулювання працевлаштування в Україні (заява, резюме, співбесіда).
2. Правові проблеми зайнятості населення в Україні.

3. Поняття трудового договору. Види трудових договорів.
4. Порядок укладення трудового договору.
5. Відсторонення працівника від роботи.
6. Підстави припинення трудового договору

Завдання для обов'язкового виконання

Домашні завдання: опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступу на семінарському занятті, вирішення практичного завдання, письмової роботи, участі у дискусії.

Аудиторні завдання: виступ, участь у дискусії та у вирішенні практичних завдань.

Форма контролю

Усне опитування, контрольна робота, тести, перевірка виконання студентами письмових завдань.

Література: [6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 15].

Нормативні акти: [3; 5; 9].

Семінар 7. Права споживачів та шляхи їх реалізації.

1. Система захисту прав споживачів в Україні та її загальна характеристика.
2. Споживач, продавець (виконавець, виробник). Права споживачів передбачені законодавством.
3. Правова регламентація процедури купівлі-продажу (права та обов'язки продавця та покупця).
4. Особливості рекламної діяльності в системі захисту прав споживачів.
5. Порядок та механізми захисту прав споживачів у випадку їх порушення.

Завдання для обов'язкового виконання

Домашні завдання: опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступу на семінарському занятті, вирішення практичного завдання, письмової роботи, участі у дискусії.

Аудиторні завдання: виступ, участь у дискусії та у вирішенні практичних завдань.

Форма контролю

Усне опитування, контрольна робота, тести, перевірка виконання студентами письмових завдань.

Література: [2; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13].

Нормативні акти: [2; 5; 9].

Семінар 8. Основи адміністративного та кримінального права України.

1. Поняття адміністративного права України та джерела адміністративного права.
2. Адміністративно-правові режими
3. Адміністративні послуги
4. Адміністративна відповідальність та провадження у справах про адміністративні правопорушення.
5. Кримінальне право та кримінальна відповідальність.

Завдання для обов'язкового виконання

Домашні завдання: опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступу на семінарському занятті, вирішення практичного завдання, письмової роботи, участі у дискусії.

Аудиторні завдання: виступ, участь у дискусії та у вирішенні практичних завдань.

Форма контролю

Усне опитування, контрольна робота, тести, перевірка виконання студентами письмових завдань.

Література: [5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13].

Нормативні акти: [4; 5; 6]

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ (ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ)

Семінар 1. Законодавче регулювання права власності. (2 години)

Питання:

1. Поняття права власності та її види.
2. Виникнення права власності на різні об'єкти.
3. Оформлення права власності.
4. Правові аспекти реалізації права власності на майно. .
5. Загальні засади спадкового права. Спадщина та порядок набуття прав на неї.
6. Черги спадкування.

Завдання для обов'язкового виконання

Домашні завдання: опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступу на семінарському занятті, вирішення практичного завдання, письмової роботи, участі у дискусії.

Аудиторні завдання: виступ, участь у дискусії та у вирішенні практичних завдань.

Форма контролю

Усне опитування, контрольна робота, тести, перевірка виконання студентами письмових завдань.

Література: [1; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 16; 17].

Нормативні акти: [2; 5; 8; 9].

Семінар 2. Правове регулювання трудових відносин в Україні. (2 години)

Питання:

1. Правове регулювання працевлаштування в Україні (заява, резюме, співбесіда).
2. Правові проблеми зайнятості населення в Україні.
3. Поняття трудового договору. Види трудових договорів
4. Порядок укладення трудового договору.
5. Відсторонення працівника від роботи.
6. Підстави припинення трудового договору

Завдання для обов'язкового виконання

Домашні завдання: опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступу на семінарському занятті, вирішення практичного завдання, письмової роботи, участі у дискусії.

Аудиторні завдання: виступ, участь у дискусії та у вирішенні практичних завдань.

Форма контролю

Усне опитування, контрольна робота, тести, перевірка виконання студентами письмових завдань.

Література: [6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 15].

Нормативні акти: [3; 5; 9].

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Контрольна робота є обов'язковим видом контролю знань студентів заочної форми навчання. Виконання контрольної роботи студентами має на меті більш глибоке засвоєння ними теоретичних основ курсу, розвиток творчого мислення, набуття навиків та вмінь самостійно обирати різні методи пізнання.

Контрольні роботи студенти заочної форми навчання оформляють у вигляді рефератів або презентації та викладають у співбесідах з викладачем.

Працюючи самостійно слід користуватися підручниками, посібниками, рекомендованою літературою, довідниками, можливостями Інтернету. Важливим при виконанні контрольних робіт є використання історичних джерел та посилання на наукову літературу.

В процесі роботи слід проявляти творчість, вміти висловити, обґрунтувати та відстояти власну точку зору.

Тематика контрольних робіт

(Підготувати обране питання у вигляді короткого реферату або презентації) Тема обирається за порядковим номером у списку підгрупи.

Орієнтуватися в матеріалі роботи

1. Цивільно-правові відносини та їх елементи. Суб'єкти цивільно-правових відносин.
2. Об'єкти цивільно-правових відносин.
3. Загальна характеристика зобов'язань: поняття, зміст, підстави виникнення та припинення.
4. Цивільно-правові договори: поняття, види, порядок укладання та припинення.
5. Кредитні правовідносини. Кредитний договір.
6. Поняття права власності та її види.
7. Виникнення права власності на різні об'єкти.
8. Оформлення права власності.
9. Правові аспекти реалізації права власності на майно.
10. Загальні засади спадкового права. Спадщина та порядок набуття прав на неї.
11. Черги спадкування.

Література: [1; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 16; 17].

Нормативні акти: [5; 8; 9].

6. КРИТЕРІЇ ТА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ КУРСУ

Навчальні досягнення студентів оцінюються за 100-бальною шкалою Університету, чотирибальною шкалою (5 «відмінно», 4 «добре», 3 «задовільно», 2 «незадовільно»), і шкалою оцінок ЄКТС. На поточний контроль відводиться 100 балів, на підсумковий контроль (залік) – 0 балів.

Оцінювання поточної успішності студентів на окремих навчальних заняттях та за виконання завдань самостійної роботи визначається диференційовано, відповідно до рівня складності завдань, та встановлюється в межах від 0 до 10 балів.

Або ж

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань

Виконання модульних контрольних робіт, завдань самостійної роботи та індивідуальних завдань є обов'язковим. До їх виконання допускаються всі студенти. Студент, який не виконав поточних завдань, не підготувався до практичних, семінарських, лабораторних занять, отримує 0 балів / не отримує жодного бала. Поточну заборгованість, пов'язану з непередбаченою або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати шляхом виконання у визначений термін завдань, передбачених програмою. За виконанні завдання нараховуються від 0 до 10 балів.

Студенти, які за результатами поточного контролю набрали менше 60 балів, вважаються такими, що мають академічну заборгованість, ліквідація якої є обов'язковою.

Завданням **поточного контролю** є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмного матеріалу шляхом усного та письмового опитування, аналіз виконання завдань індивідуальної та самостійної роботи, умінь самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту, написання есе та анотацій, здатності публічно, письмово чи в електронному форматі представляти певний матеріал та ін.

Критеріями оцінювання у ході поточного контролю є:

а) під час поточної аудиторної роботи на лекційних та семінарських заняттях:

- активна участь у дискусіях та пропонуваннях формах роботи на лекційних та семінарських заняттях;
- доповнення та запитання на лекційних та семінарських заняттях.

б) при усних відповідях:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладення, культура мовлення;
- впевненість, емоційність та аргументованість;
- використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань, інтернет-ресурсів тощо);
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки.

в) при виконанні письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, систематичність, логічна послідовність;
- підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки, різних технічних засобів (плівок, слайдів, приладів, схем тощо).

г) при виконанні завдань для самостійної та індивідуальної роботи:

- повнота виконання завдання;
- творчість та самостійність виконання.

7. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Конституція: поняття, загальна характеристика.
2. Конституційні права і обов'язки громадянина України.
3. Особисті права і свободи.
4. Політичні права та свободи, соціальні, економічні та культурні права громадян України та особливості їх реалізації.
5. Громадянство. Способи набуття громадянства.
6. Народовладдя, його види.
7. Цивільно-правові відносини та їх елементи. Суб'єкти цивільно-правових відносин.
8. Об'єкти цивільно-правових відносин.
9. Загальна характеристика зобов'язань: поняття, зміст, підстави виникнення та припинення.
10. Цивільно-правові договори: поняття, види, порядок укладання та припинення.
11. Кредитні правовідносини. Кредитний договір.
12. Поняття права власності та її види.
13. Виникнення права власності на різні об'єкти.
14. Оформлення права власності.
15. Правові аспекти реалізації права власності на майно.
16. Поняття, види спадкування, особливості спадкування окремих видів майна.
17. Спадкування за заповітом. Поняття заповіту та його види.
18. Спадкування за законом. Черги спадкування.

19. Здійснення права на спадкування. Порядок прийняття спадщини.
20. Оформлення права на спадщину.
21. Сім'я і шлюб. Правове регулювання укладення шлюбу.
22. Права та обов'язки подружжя: особисті та майнові.
23. Права і обов'язки батьків. Особисті немайнові права та обов'язки батьків і дітей.
24. Порядок припинення шлюбу. Визнання шлюбу недійсним або неукладеним
25. Майно подружжя. Спільна сумісна власність подружжя.
26. Обов'язок батьків утримувати дітей (право на аліменти).
27. Правове регулювання працевлаштування в Україні (заява, резюме, співбесіда).
28. Правові проблеми зайнятості населення в Україні.
29. Поняття трудового договору. Види трудових договорів
30. Порядок укладення трудового договору та порядок його оформлення.
31. Відсторонення працівника від роботи.
32. Підстави припинення трудового договору
33. Система захисту прав споживачів в Україні та її загальна характеристика.
34. Права та обов'язки споживача під час придбання, замовлення або використання продукції
35. Права споживача у разі придбання товару неналежної якості.
36. Права споживача у разі придбання товару належної якості (умови обміну/повернення товару).
37. Право споживача на інформацію про продукцію, роботи (послуги). Інформація, яка має бути обов'язково зазначена на етикетці харчової продукції.
38. Порядок та механізми захисту прав споживачів у випадку їх порушення.
39. Дати визначення поняття адміністративно-правових відносин, яка їх структура.
40. Визначити і розкрити підстави та ознаки адміністративної відповідальності.
41. Хто є суб'єктом адміністративного правопорушення?
42. Визначте підстави кримінальної відповідальності.
43. Визначте поняття та ознаки злочину. Яка існує класифікація злочинів?
44. Дайте визначення поняття покарання за КК України.
45. Охарактеризуйте основні види покарань.

8. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Література:

1. Актуальні проблеми спадкового права: [Навч. посібник] / за заг. Ред. Ю.О. Заїки, О.О. Ловяка. Київ: КНТ, ЦУЛ, 2014.
2. Відшкодування моральної та матеріальної шкоди: Навчальний посібник / М. К. Галянтич, А. Б. Гриняк, А. І. Дрішлюк, Т. С. Ківалова [та ін.]; за ред. М. К. Галянтича. Київ: Юрінком Інтер, 2011.
3. Майданник О.О. Конституційне право України: Навч. посіб. Київ: Алерта, 2011. 380 с.
4. Основи конституційного права України. Навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2010.
5. Основи права: підручник / В.Д. Гапотій, О.А. Слишик.- 2-ге вид. із змінами та доп. Мелітополь: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2019. 882 с.
6. Поліщук М.С. Правознавство: навчальний посібник для студентів не юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Харків: Право, 2014.
7. Правознавство. Підручник. 6-те вид., випр. і доповн. Рек. МОН України. Шпиталенко Г.А. Київ. 2020. 602 с.
8. Правознавство: Навч. посіб. для студентів педагогічних спеціальностей / [Колектив авторів] / За ред. Д.В. Каменського, В.О. Мирошниченка. К: Центр учбової літератури, 2018. 288 с.
9. Правознавство: навчальний посібник, за заг. ред. С.В. Петкова. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2020. 360 с.
10. Правознавство: навчальний посібник. 2-ге видання / за заг. ред. Петкова С.В. Київ: КНТ, 2022. 382 с.
11. Правознавство: Навчальний посібник. Видання третє / за заг. ред. Молдован В.В., Чулінда Л.І. Київ: «Центр учбової літератури», 2020. – 184 с.
12. Правознавство: підручник / Г.І. Балюк, Е.Ф. Демський, В.С. Ковальський [та ін.]; за відп.ред. О.В. Дзери. Київ: Юрінком Інтер, 2017.
13. Правознавство: Підручник для студентів ВНЗ / Кол. авторів. Черкаси. 2019. 686 с.
14. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник / Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвєєва. Київ: Юрінком Інтер, 2015.
15. Трудове право України : підручник / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; [С. М. Бортник, К. Ю. Мельник, Л. В. Могілевський та ін.]. Харків, 2019. 408 с.
http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6107/Trudove%20opravo%20Ukrainy_pidruchnyk_HNUVS_2019.pdf?sequence=5&isAllowed=y

16. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт.кол.), Л.М. Баранова, Т.І. Бєгова та ін.. ; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. Харків: Право, 2012. Т. 1. 656 с.

17. Цивільне право України: навчальний посібник: у 2 ч. / за заг. Ред. Кройтора В.А., Кухарєва О.Є., Ткалича М.О. Запоріжжя: Гельветика, 2016. – https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10201/Tsyvilne%20pravo%20Ukrainy_1_Navch%20posib_Kroitor_Kukhariev_Tkalych_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Нормативні акти:

1. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990 // Відомості Верховної Ради України, 1990. - № 3. 9. Акт проголошення незалежності України від 24.08.1991 // Відомості Верховної Ради України, 1991. - № 38. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>

2. Закон України «Про захист прав споживачів» – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>

3. Кодекс законів про працю України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. № 51. Ст. 1122. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

5. Конституція України від 28.06.1996 – URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80/para_n4175#n4175; (<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>)

6. Кримінальний кодекс України (витяг). Відомості Верховної Ради. 2001. № 25–26. Ст. 131. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

7. Про громадянство України: Закон України від 18.01.2001-URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>

8. Сімейний кодекс України – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>

9. Цивільний кодекс України. Офіційний вісник України. 2003. № 11. – URL: Ст. 461. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Інформаційні ресурси:

1. Офіційна веб-сторінка Верховної Ради України: www.rada.gov.ua

2. Офіційна веб-сторінка Президента України: www.president.gov.ua

3. Офіційна веб-сторінка Кабінету Міністрів України: www.kmu.gov.ua

4. Офіційна веб-сторінка Верховного Суду України: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>

5. Офіційна веб-сторінка Конституційного Суду України: <http://www.ccu.gov.ua/uk/>